

Lepakkohyppääjän muistoa kunnioitettiin:

VIKTOR ANDROLLE OMA MUISTOMERKKI

Andron lepakkovarusteet. Vastaavatyypisillä varusteilla ulkomailla hypäneillä "lepakkomiehillä" olivat tappi luvut korkeat.

TEKSTI:
EERO KAUSALAINEN

• Viktor Andro oli 1940-luvun lopun lentonäytösten suuria nimiä, huimapäinen kaksoishyppyjen tekijä, jonka kohtaloksi kuitenkin koitui meillä ennen kokeilematon lepakkohyppy.

Jämin kankaalla, siinä paikassa, johon Andron ensimmäinen ja samalla viimeiseksi jäänyt lepakkohyppy päättyi, on nyt Tampereen Laskuvarjokerhon aloitteesta syntynyt muistomerkki.

Tampereen Laskuvarjokerhon aikaansaannoksena paljastettiin Jämillä lokakuun yhdenentoista päivänä 1981 laskuvarjourheilumme varhaisen edelläkävijän Viktor Andron muistomerkki. Andro menehtyi 32 vuotta aiemmin ns. lepakkohypyn seurauksena. Muistomerkki pystytettiin onnettomuuspaikalle Jämin lentokentän yläradan jatkeelle.

Viktor Androsow – kuten hänen nimensä virallisesti kuului – oli venäläisen emigrantin poika. Hän oli saanut lentäjän koulutuksen ilma-voimissa, jossa ura kuitenkin päättyi surkeasti potkuihin lentomääräysten rikkomisesta aiheutuneen onnettomuuden seurauksena.

Erottamisensa jälkeen Andro lopulta hakeutui Suomen Ilmailuliiton ylläpitämälle Jämin Ilmailukoululle, jossa

Viktor Andro valmistautumassa Vilho "Ville" Svahnin avustamana kaksoishyppyyn.

alusi mm. lentokonepuuseppänä. Eri vaiheiden jälkeen hän onnistui kuitenkin saamaan takaisin menettämänsä lentolupakirjan.

Jämille tullessaan Androlla oli lentokokemuksensa lisäksi takanaan myös yksi enemmän tai vähemmän onnistunut laskuvarjohyppy. Koska Ilmailuliiton näytöksissä tarvittiin kipeästi kaikenlaisia näyttäviä esityksiä Andro tarjoutui suorittamaan näytöshyppyjä laskuvarjolla. Tähän suostuttiinkin. Kun ensiesitys Jämin lentonäytöksessä elokuussa -48 sujui hyvin, päätettiin Andron hyppynumeroita käyttää myös vastaisuudessa.

Saman vuoden syksyllä alettiin Jämillä pohtia miten näytösten hyppyesityksiin saataisiin lisää tehoa ja näytävyyttä. Keksiittiin ajatus kaksoishypystä: hyppääjä pukisi ylleen kaksi laskuvarjoa, joista ensimmäisen — sen varassa hetken leijailtuaan — irroittaisi, aukaisten lyhyen vapaan pudotuksen jälkeen toisen varjonsa. Silloinen Ilmailutoimisto myönsikin luovan helposti — olihan kaksoishyppy tehty Suomessa jo kerran aiemminkin, eräässä ilmavoimien järjestämässä näytöksessä.

Ajatus kaksoishypystä toteutettiin käytännössä elokuun -48 lopulla Vaasassa. Andron irrottaututtua hyppyllä ensimmäisestä varjostaan kuuluttaja kehotti — järkeytystä teeskennellen — tilaamaan kiireesti ambulanssin, sillä hyppääjä oli irronnut varjonsa valjaista. Hyvissä ajoin, noin sadan metrin korkeudessa Andron toinen varjo kuitenkin jymähti auki yleisön suureksi helpotukseksi. Hyppynäytös oli onnistunut täydellisesti!

Viktor Andron hyppypura jatkui vielä samana syksynä ja seuraavana vuonna. Tänä aikana hän suoritti muutamia kymmeniä hyppyjä, joista monet kaksoishyppyjä.

Vuoden 1949 loppupuoliskolla alettiin suunnitella kiertävän ilmasirkuksen perustamista rahan hankkimiseksi taloudellisissa vaikeuksissa kamppailleen Ilmailuliiton toiminnan tukemiseksi sekä myös urheiluilmailun ajatuk-

sen markkinointiseksi suurelle yleisölle.

Ilmasirkukseen tarvittiin todellisia vetonauloja tavannoimaisten lentosuoritusten lisäksi. Eräänä ajatuksena suunniteltiin Suomessa ennen näkemättömäksi numeroksi Yhdysvalloissa kokemusta hankkineen Niilo Salon ilmavoimistelua trapetsilla lentokoneen alapuolella lennon aikana.

Samassa yhteydessä pohdittiin jälleen myös laskuvarjonäytösten parantamista — kaksoishyppy alkoi olla jo usein nähty tapahtuma Suomen taivaalla. Lopulta hyväksyttiin Viktor Andron jo jonkin aikaa tarjoama ajatus lepakkohypystä. Ajatuksena oli liidellä vapaassa pudotuksessa ennen varjon aukaisua hyppääjään kiinnitettyjen kangassiipien avulla. Tällaisia hyppyjä tiedettiin tehdyn ulkomailla sangen paljon — tosin vaihtelevalla menestyksellä.

Kohtalokas kokeilu

Ennen julkisten näytösten suorittamista ilmailutoimisto määräsi suorittamaan kokeita, joiden perusteella vasta voitaisiin myöntää lopullinen näytöslupa. Koepäiväksi määrättiin 11.10.-49. Koetilaisuudessa oli tarkoitus esitellä viranomaisille myös muita numeroita, kuten Niilo Salon ilmavoimistelua — jota itse asiassa pidettiin lepakkohyppeä paljon tärkeämpänä numerona — sekä lentorastastusta koneen siivellä lennon aikana. Sen suorittaja oli myös Andro.

Muutamaa päivää ennen koepäivää tarkastivat Jämin Ilmailukoulun johtajana toiminut Eero Pakarinen yhdessä lentäjä Ville Svahnin ja ilmavoimistelija Niilo Salon kanssa Andron suuren salaperäisyyden vallitessa rakentamat lepakkovarusteet. Tarkastuksessa esitettiin epäilyjä laukaisukahvan sijainnista. Se jäi kankaisen lepakkosiiven alle. Androlle esitettiin, että hänen pitäisi laittaa kahvaan siipikankaan läpi kulkeva köysi, josta vetämällä hän voisi laukaista varjonsa, mikäli kangas hypyn aikana ilmavirran vaikutuksesta liimautuisi liian tiukasti kahvan päälle. Myös jalkojen väliin asennettu

Andron 32 vuoden takaisia työtovereita tuomassa kukkalaitetta muistomerkillä. Paikalle olivat saapuneet Pentti Huhtaniemi (vas.), Tapani Alarämi, Toivo Saarenpää, Paavo Nieminen, Eero Pakarinen ja Vilho Svahn.

suuri kolmikulmainen kangaskaistale herätti epäilyjä. Arveltiin sen vaikeuttavan asennon hallintaa niin uloshypyssä kuin vapaan pudotuksenkin aikana.

Andro esitteli varjonsa aukaisun maassa, jolloin se onnistuikin helposti. Jalkojen välissä olevan kankaan hän väitti lisäävän niin kanto- kuin liitokykyäkin, mutta ennen kaikkea vakavuutta. Lopputulokseksi jäi, että muutoksia ei tehty.

Määrättynä koepäivänä huono sää esti hyppynumeron kokeilun. Seuraavana päivänä 12.10.-49 pilvikorkeus alkoi kuitenkin nousta, mahdollistaen historiallisen hypyn.

Hyppylennolle lähtöä edelsi kiusta lentäjän Ville Svahnin ja Andron välillä. Ville olisi halunnut hyppyykorkeudeksi 2.000–3.000 metriä turvallisuussyistä, mutta Andro oli toista mieltä. Hän katsoi 1.500 metrin korkeuden täysin riittäväksi. Hyppyykorkeus oli lopulta 1.600 metriä.

Hyppypaikkaa lähestyttäessä Andro kiipesi ulos Smolik-kaksitason ohjaimosta ja hivuttautui vatsalleen siivelle. Päästyään lopulisiin lähtöasemiinsa hän kiinnitti lepakkosiivet käsiinsä ja pudottautei siiveltä.

Mitä sen jälkeen tapahtui, on enemmän tai vähemmän arvailujen varassa. Andro ei levittänyt ”siipiään” heti koneesta lähdettyään, vaan hävisi takavolteja tehden alla olleeseen pilveen. Tullessaan ulos pilvestä noin 400 metrin korkeudessa hän pyöri edelleen, onnistumatta avaamaan varjoaan. Tämä oli Andron 35. hyppy.

Kohtalokkaan onnettomuuden syiksi on arveltu varjon keskuskuslun mahdollista aukeamista — tai oikeammin sen sulkemiseen vapaan putoamisen aikana käytettyä aikaa — sekä laukaisukahvan sijaintia kankaisen lepakkosiiven alla, näkymättömissä ja vaikeasti saatavissa.

Andro käytti kaikilla hyppyillään PAK-tyyppisiä istuinpakkaus-pelastusvarjoja. Tietävästi myös muut 1940- ja 50-lukujen aikana suoritettut näytöshypyt suoritettiin saman tyyppisillä varjoilla. Varavarjoja ei nähin aikoihin Suomessa vielä käytetty, se aloitettiin vasta varsinaisen laskuvarjourheilun alkamisen myötä 1960 luvun alussa.

Andron muistomerkki

Onnettomuuden tapahtumapaikalla paljastettiin miltei päivälleen 32 vuotta myöhemmin Tampereen Laskuvarjokerhon aikaansaannoksena muistomerkki. Tilaisuuteen osallistui runsaslukuisesti Tampereen Laskuvarjokerhon jäseniä puheenjohtajansa Juhani Lehtosen johdolla.

Viktor Androsta kertoi paljastustilaisuudessa Jämin Ilmailukoulun entinen johtaja Eero Pakarinen. Tilaisuudessa olivat saapuvilla myös tapahtuman aikoihin ilmailukoululla Andron työtovereina olleet Lauri Ranta, Ville Svahn, Toivo Saarenpää, Paavo Nieminen, Tapani Alarämi ja Pentti Huhtaniemi. Ilmailuliittoa tilaisuudessa edusti laskuvarjotoiminnan ohjaaja Eero Kausala-lainen. ●